

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 58/09-12

Ústavný Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. februára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť M. P., Z., zastúpenej advokátkou JUDr. R. M., Z., vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 175/2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. P. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. februára 2009 doručená sťažnosť M. P. (ďalej len „sťažovateľka“), v ktorej namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 175/2008.

Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľka bola v procesnom postavení žalobkyne účastníčkou konania vedeného Okresným súdom Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 8 C 253/2005 o nahradenie prejavu vôle žalovanej obchodnej spoločnosti – S., s. r. o. (ďalej len „žalovaná“), v ktorom sa domáhala, aby s ňou žalovaná ako predávajúca uzatvorila kúpnu zmluvu, na základe ktorej na ňu prevedie vlastnícke právo k bytu nachádzajúcemu sa v katastrálnom území M., v obytnom dome na (...) v Z. Sťažovateľka odvodzuje povinnosť žalovanej previesť do jej vlastníctva sporný byt v obytnom dome, ktorý je jej vlastníctvom z príslušných ustanovení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o vlastníctve bytov“). Sťažovateľka podala 12. februára 1997 právnenému predchodcovi žalovanej písomnú žiadosť o prevod predmetného bytu do svojho vlastníctva. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 8 C 253/2005 zo 16. augusta 2006 žalobu sťažovateľky zamietol a zaviazal ju nahradiť žalovanej trovy konania. Okresný súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že prihliadol na námietku premlčania vznesenú žalovanou, podľa ktorej sťažovateľka podala žalobu o nahradenie prejavu vôle po uplynutí zákonom ustanovenej premlčacej lehoty.

Na základe odvolania sťažovateľky krajský súd uznesením sp. zn. 17 Co 175/2008 z 5. decembra 2008 rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej potvrdil a žalovanej právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Krajský súd v odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku uviedol, že sa stotožnil z dôvodmi odôvodnenia zamietajúceho prvostupňového rozhodnutia okresného súdu, z ktorého vyplýva, že okresný súd prihliadol na námietku premlčania vznesenú žalovanou, keďže samotná premlčacia lehota na podanie žaloby začala plynúť 22. februára 1999 a skončila po uplynutí troch rokov, t. j. 22. februára 2002, pričom sťažovateľka podala žalobu o nahradenie prejavu vôle až 30. decembra 2005.

Krajský súd nad rámec uvedenej argumentácie poukázal na to, že v § 100 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka sú uvedené výnimky v prospech niektorých výslovne menovaných majetkových práv z premlčateľnosti práv, ktoré je pravidlom z § 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka. V danom prípade sa podľa názoru krajského súdu sťažovateľka domáhala nahradenia prejavu vôle žalovanej, ktorým by mohla, ale nemusela, získať vlastnícke právo

k nehnuteľnosti, keby bola v danom konaní úspešná. Zákomom o vlastníctve bytov bola ustanovená lehota pre rôzne subjekty na „vybavenia žiadosti o prevod vlastníctva k bytu“ a zároveň tento zákon ustanovil žiadateľovi o prevod bytu možnosť obrátiť sa na príslušný súd o nahradenie prejavu vôle predávajúceho v zákonom ustanovenej premlčacej lehote.

Sťažovateľka namieta, že postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 175/2008 bolo porušené jej základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľka v sťažnosti uvádza:

«Postup Krajského súdu Banská Bystrica pri posudzovaní a následnom rozhodovaní o odvolaní sťažovateľky sa preto sťažovateľke javí ako ústavne neudržateľný, pretože nie je z ústavného hľadiska prijateľné, aby dobromyseľný účastník právneho vzťahu, ktorý postupoval podľa ustanovení príslušného právneho predpisu (zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov), prišiel o možnosť nadobudnúť vlastníctvo bytu nekonaním toho účastníka právneho vzťahu, ktorý si svoje povinnosti z takéhoto právneho predpisu nesplnil a byt sťažovateľke v lehote dvoch rokov odo dňa podania žiadosti sťažovateľke do vlastníctva nepreviedol.

Potvrdenie takéhoto právneho názoru Krajského súdu Banská Bystrica by prakticky znamenalo, že jedna strana právneho vzťahu ako povinný subjekt za porušenie svojej povinnosti nie sú sankcionované; na strane druhej sťažovateľka ako oprávnený subjekt je za nesplnenie povinnosti druhého subjektu právneho vzťahu sankcionovaná tým, že jej byt do vlastníctva prevedený nebol a nebude.

Napokon aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Žiadne ustanovenie zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov nemožno pritom vykladať a uplatňovať v konaní pred súdom tak, aby niektorý z účastníkov bol zvýhodnený na úkor druhého účastníka pri uplatňovaní práv alebo mal priaznivejšie postavenie pri prejednávaní a rozhodovaní vecí.»

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1/ Krajský súd Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 17Co/175/2008 porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2/ Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu Banská Bystrica zo dňa 02. 10. 2008, v konaní č. 17Co/175/2008 a vec vracia Krajskému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd rozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže

ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnenom návrhu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva a slobody, reálnosť ktorej by mohol ústavný súd posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

Ústavný súd v súvislosti s predbežným prerokovaním sťažnosti sťažovateľky považoval za potrebné poukázať na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípade medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

Ústavný súd je oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania, resp. rozhodovania všeobecných súdov, t. j. či v konaní pred nimi nedošlo k porušeniu ústavnoprávnych princípov konania (čl. 46 až čl. 51 ústavy). Táto právomoc ústavného súdu však nie je spojená so vznikom oprávnenia a povinnosti hodnotiť právne názory

všeobecných súdov, ku ktorým tieto dospeli na základe výkladu a uplatňovania zákonov, ak tento výklad a použitie zákonov neporušujú uvedené ústavnoprávne princípy alebo základné práva a slobody (II. ÚS 54/02).

Ústavný súd v súlade so svojim ústavným postavením na základe obsahu sťažnosti a vyžiadanej dokumentácie predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Ústavný súd po preskúmaní rozhodnutia krajského súdu, ktoré bolo výsledkom namietaného postupu krajského súdu, dospel k záveru, že je primeraným spôsobom odôvodnené, pričom právne názory, na ktorých je založené, nemožno hodnotiť ani ako arbitrárne. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnymi názormi krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o ich zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a nezakladá ani právomoc ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojim vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Zásadnou otázkou v konaní bolo, či došlo k premlčaniu nároku sťažovateľky na prevod bytu do vlastníctva.

Krajský súd si osvojil právnu argumentáciu okresného súdu, že došlo k premlčaniu práva sťažovateľky podať súdu návrh na nahradenie prejavu vôle, ktorý odôvodnil takto:

„V tomto spore súd vychádzal a prihliadol na námietku premlčania preto, že v zmysle samotných predložených právnych dôkazov, produkovaných zo strany navrhovateľa bolo zistené, že dňa 12. 2. 1997 si J. P., bývalý manžel navrhovateľky podal žiadosť o kúpu

bytu. Zo samotnej žiadosti o predaj - kúpu bytu, ktorou žiadal v zmysle § 29 zákona č. 182/1993 odkúpenie tohto bytu, nie je uvedené, kedy toto bolo doručené adresátovi B., a. s., avšak z uvedeného presný dátum nie je možné zistiť, nakoľko to bolo zaslané doporučené. Súd však vedel zistiť, kedy najpozdejšie mohla obdržať spoločnosť B., s. r. o. túto žiadosť a tento dátum bol preukázaný tým, že dňa 21. 2. 1997 bola daná zo strany spoločnosti B., s. r. o. odpoveď pánovi J. P. na jeho žiadosť. Teda súd najpozdejšie týmto dátumom musel počítať s tým, že sa spoločnosť B., s. r. o. dozvedela o žiadosti na odkúpenie bytu. To znamená, že navrhovateľ sa mohol žalobou v zmysle § 29 ods. 2 domáhať po uplynutí dvoch rokov odo dňa doručenia takejto žiadosti voči odporcovi uplatnenia svojho práva na súde. S poukázaním aj na § 122 ods. 1 Občianskeho zákonníka mohol prvý raz uplatniť svoj nárok 22. 2. 1999.

Samotná premlčacia doba teda začala plynúť na podanie žaloby dňa 22. 2. 1999 a uplynula po uplynutí troch rokov, t. j. 22. 2. 2002. Nakoľko žaloba bola na súd dodaná až 30. 12. 2005, súd prihliadol na námietku premlčania a návrh navrhovateľa v celom rozsahu zamietol.

Čo sa týka námietky právneho zástupcu navrhovateľa, že nejde o majetkové právo, súd s týmto nemôže súhlasiť, nakoľko uzavretím zmluvy by bola zo strany navrhovateľa získaná nehnuteľnosť, t. j., že zákon s týmto automaticky spája majetkové práva, na ktoré sa vzťahuje premlčanie v zmysle Občianskeho zákonníka. “

Na doplnenie odôvodnenia krajský súd zdôraznil:

„Jedným z nepremlčateľných práv je právo vlastnícke a nepochybne nepremlčateľnosťou sa vyznačujú aj práva, ktoré z vlastníckeho práva vyplývajú, alebo s ním úzko súvisia. V každom prípade však znakom tejto nepremlčateľnosti je existencia vlastníckeho práva viažuceho sa k určitému subjektu občiansko-právnych vzťahov. Preto ako príklad je možné uviesť nepremlčateľnosť práva spoluvlastníka žiadať o zrušenie spoluvlastníctva, resp. jeho vyporiadanie, alebo právo domáhať sa absolútnej neplatnosti právneho úkonu. Taká istá právna konštrukcia sa vzťahuje aj na okolnosti prípadnej relatívnej neplatnosti právnych úkonov viažucich sa na existenciu vlastníckeho práva.

V danom prípade sa navrhovateľka domáhala nahradenia prejavu vôle odporcu, ktorým by mohla, ale nemusela získať vlastnícke právo k nehnuteľnosti, keby bola v danom

konaní úspešná. Špeciálna zákonná úprava zákonom č. 182/93 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov určila lehotu na usporiadanie právnych vzťahov tam uvedených subjektov z hľadiska vybavenia žiadosti o prevod vlastníctva k bytu. Zároveň tento zákon stanovoval možnosť žiadateľa o prevod vlastníctva bytu, aby sa obrátil na súd v sporovom konaní o nahradenie prejavu vôle predávajúceho, ak by v zákonom stanovenej lehote jeho žiadosti nebolo vyhovené. Účelom tejto právnej úpravy bola stabilizácia právnych vzťahov z hľadiska právnej istoty k prevodom vlastníctva bytov na základe tam uvedených právnych titulov. Práve z toho dôvodu je nepremlčateľnosť práva na nahradenie prejavu vôle v tomto osobitnom prípade by nenaplnila účel tejto zákonnej úpravy a nezabezpečovala by právnu istotu v takto upravených vzťahoch. Odvolací súd sa stotožnil aj s konštatovaním okresného súdu o tom, od kedy a do akej doby plynula lehota na uplatnenie tohto práva, pretože ju ustálil tak, aby navrhovateľku neznevýhodnil.“

Krajský súd dostačujúco a ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil, že nárok sťažovateľky bol premlčaný, na čo musel vzhľadom na žalovanou vznesenú námietku premlčania prihliadnuť, pretože sťažovateľka podala žalobu o nahradenie prejavu vôle na okresnom súde až 30. decembra 2005, t. j. po uplynutí zákonom ustanovenej premlčacej doby.

Ústavný súd považuje za ústavne konformný aj právny názor vyslovený v odôvodnení rozsudku krajského súdu, podľa ktorého právo na uzavretie zmluvy o prevode vlastníckeho práva nie je vlastníckym právom. Je to nepochybne majetkové právo a ako také sa premlčuje (t. j. oslabuje sa jeho vymáhateľnosť) vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe. Je pravdou, že vlastnícke právo sa nepremlčuje, avšak sťažovateľka nie je vlastníčkou predmetného bytu, ale len jeho nájomníčkou (pozri napr. IV. ÚS 24/09).

Sťažovateľka v sťažnosti poukázala na § 29b ods. 3 zákona o vlastníctve bytov, z ktorého vyplýva, že nájomcovi bytu, ktorý požiadal o prevod vlastníctva bytu podľa tohto zákona, nezaniká právo na prevod vlastníctva bytu, aj keď k prevodu bytu do vlastníctva nedošlo v lehote podľa tohto zákona. Z tohto znenia sťažovateľka vyvodzuje, že na základe toho, že „právo nezaniká..., nie je možné stanoviť začiatok plynutia premlčacej doby,

pretože všeobecná premlčacia lehota v zmysle § 101 Občianskeho zákonníka plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz“. Preto podľa názoru sťažovateľky „nemôže pri uplynutí premlčacej doby, ktorá nezačala plynúť zaniknúť ani nárok, ani sa nemôže oslabiť právo“.

Ústavný súd k uvedenému uvádza, že podľa označeného ustanovenia zákona o vlastníctve bytov nedodržanie zákonom ustanovenej dvojročnej lehoty nemá za následok zánik povinnosti vlastníka bytu previesť byt do vlastníctva nájomcu (t. j. právo sa neprekluduje), ale ak sa tak v uvedenej dvojročnej lehote nestane, nájomcovi bytu vzniká právo domáhať sa na súde splnenia povinnosti vlastníka bytu previesť mu byt do vlastníctva, čo však musí urobiť vo všeobecnej trojročnej premlčacej lehote. Právoplatný vyhovujúci rozsudok bude potom podkladom pre rozhodnutie príslušného katastrálneho úradu, ktorý vykoná zápis vlastníckeho práva v prospech nájomcu.

Ústavný súd z uvedených dôvodov uzavrel, že namietaný postup krajského súdu neobsahuje také nedostatky, ktoré by signalizovali porušenie označeného základného práva, a ani po posúdení odôvodnenia označeného rozhodnutia krajského súdu nemožno dospieť k záveru, že je zjavne nedôvodné alebo arbitrárne.

Vzhľadom na tieto skutočnosti a závery ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľky z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Za týchto okolností už bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uplatnenými v jej sťažnosti, keďže ústavný súd odmietol sťažnosť v celom rozsahu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. februára 2009